

SP har fått besöka en av försvarets hemliga radaranläggningar med kodnamn Harry. I skogen norr om Södertälje finns en radar inbyggd i berget. Den hissas upp ur marken när den ska spana efter flyg och göms under tunga ställuckor när den inte är i bruk.

HEMLIG SEDAN KALLA KRIGET

Med tanke på dess storlek börjar de tjocka luckorna öppna sig nästan ljudlöst. Ett svagt motorljud och ett dämpat metallslammer är det enda som avslöjar att något är på väg att hända. Under luckorna döljer sig en flygradar som kommer upp som ett periskop ur marken.

Så fort den är uppe kan de Södertäljebor som bor högt se radarn snurra i horisonten, precis över trädtopparna.

– Den behöver inte vara högre, säger major Carl-Johan Engström, ledningssystemofficer.

Så länge inga grenar är i vägen "ser" radarn minst 25–30 mil enligt försvarets hemsida. Exakt hur långt radarn når vill Carl-Johan Engström inte säga. Men en tidigare radar från 50-talet hade en räckvidd på 40 mil.

– Man kan lätt gissa att prestandan inte har försämrats i och med uppgraderingarna, säger Carl-Johan Engström.

UNDER BESÖKET PÅ anläggningen, som har kodnamnet Harry, träffar SP en medarbetare på Fortifikationsverket som har ansvar för underhåll av själva bergrummet och byggnaderna. Han har jobbat på verket i 43 år och varit med sen kalla krigets dagar. Hans förvåning är stor när han får höra att tidningen släppts in.

– Näää, det menar du inte. Från Södertäljeposten. Hur gick det till, undrar han och skakar på huvudet.

Carl-Johan Engström tycker att det är roligt att träffa medarbetare som fortfarande har "det rätta virket".

Besöket på anläggningen föregicks av personkontroll och underskrift av fototillstånd. Militärerna ska godkänna alla bilder innan publicering. Trots kontrollerna vill försvaret inte släppa in tidningen i det bergrum som ligger under radarn.

Det som finns i berget är fortfarande för känsligt för att visa. Historiska källor berättar att Harry valdes som en av fyra platser för stridsledningsradar i mitten av 50-talet.

– Då behövdes mycket personal för att sköta det som görs av datorer i dag, säger Carl-Johan Engström.

SP får komma på besök sedan man öppnat försvaret för media för cirka tio år sedan. Carl-Johan Engström menar att acceptansen för försvarets verksamhet var större när nästan halva befolkningen gjorde lumpen.

Var radarn ligger finns inte med på försvarets hemsida och området är inhägnat för att hålla obehöriga borta.

Men Carl-Johan Engström är övertygad om att många främmande makter är på det klara med var anläggningen ligger.

– Det vore tjänstefel att inte känna till det. Signalen som radarn skickar ut är väldigt stark. Den är lätt att upptäcka. Man kan säga att den lyser som en lampa i ett mörkt rum. Fast då är ju inte rummet mörkt längre.

HEMLIGHETSMAKERIET KRING HARRY i dag hjälper till att hålla vandaler borta. Man vill inte bli utsatt för sabotage.

Mannen från Fortifikationsverket berättar att folk som håller på med urban exploring gärna besöker militäranläggningar. Framst gäller det nedlagda bergrum men han säger att det varit folk som försökt komma in till Harry också.

Under kalla kriget fanns här en större verksamhet som inte gick att ta miste på. I dag är verksamheten inne i berget lika dold som vaktstyrkan som skyddar den.

ANVÄNDS HELA TIDEN

► **Vad:** Spaningsradar 861.

► **Var:** Norr om Södertälje.

► **Byggt:** Den första radarn på samma plats byggdes i mitten av 50-talet.

► **Användning:** Radarn används hela tiden som en del i försvarets kontinuerliga bevakning av Sveriges luftrum som tar slut 12 sjömil (cirka 22 kilometer) utanför landet. Det finns flera master som lappar över varandra. Det betyder att radarn i Södertälje inte är i gång hela tiden.

► **Spaning:** Radarn följer främmande maktens spaningsplan i Östersjön.

► **Synlighet:** De Södertäljebor som bor högt kan se radarn i horisonten när den är i upphissat läge.

Från radarns upphöjda position syns höghusen och vattentornen i Södertälje i bakgrunden.

FOTO: STEFAN LINDSTRÖM

” Nu i djupaste fred är radarn ett stöd till andra delar av samhället.

CARL-JOHAN ENGSTRÖM MAJOR

– Men vår bästa bevakning är de som bor runt omkring. De ringer mig så fort de ser något, säger mannen från Fortifikationsverket som vill vara anonym.

Under SP:s besök visar sig försommaren från sin bästa sida och höghusen i Fornhöjden, på Bårstaberget och i Karlhov syns i horisonten.

– Nu i djupaste fred är radarn också ett stöd till andra delar av samhället, säger majoren.

Han berättar att man hjälper till att berätta var sportflygare sågs senast när man befarar en krasch. Han säger också att försvaret skulle kunna berätta på metern var ett plan kraschat i Östersjön. Vårens stora nyhet med det försvunna trafikflyget i Asien hade inte varit ett mysterium i Östersjön.

• **STEFAN LINDSTRÖM**
stefan@sodertaljeposten.se
08-550 921 64

Major Carl-Johan Engström, ledningssystemofficer, guidade SP under besöket på den hemliga radarstationen med kodnamn Harry.

Radaranläggningen är ett inhägnat skyddsobjekt som inte är utsatt på kartor eller finns med på försvarets hemsida.

FICK KODNAMN HARRY UNDER KALLA KRIGET

► Radaranläggningen byggdes för att kunna leda Drakenplan med en så kallad PS-08. Det behövdes bättre radar när Draken kunde flyga över 10 000 meters höjd och komma upp i överljuds fart.

► Anläggningen utanför Södertälje fick kodnamnet Harry och var en av fyra liknande anläggningar.

► Redan då kunde radarn upptäcka plan utanför den baltiska kusten.